

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
LIMBA ȘI LITERATURA CEHĂ MATERNĂ**

PROFESORI

**- București -
2020**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează profesorilor de limba și literatura cehă, care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare în învățământ.

În elaborarea programei s-au avut în vedere următoarele principii:

- principiul continuității formării inițiale și continue, realizat prin evoluție în carieră și dezvoltare profesională;
- principiul coerenței modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări;
- principiul adecvării și armonizării finalităților și a conținuturilor învățământului românesc cu direcțiile și spiritul schimbărilor din societate;
- principiul optimizării și inovării activității în învățământul, prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.

Programa pentru examenul național de definitivare în învățământ a profesorilor de limba și literatura cehă vizează competențe abordabile din perspectiva dimensiunii cognitive, procedural-aplicative și atitudinale și propune o tematică ce corespunde tendințelor în evoluția disciplinelor.

Programa este structurată astfel:

1. disciplina de specialitate - Limba și literatura cehă maternă;
2. metodică predării disciplinei de specialitate – Metodică predării limbii și literaturii cehe materne;

COMPETENȚE SPECIFICE

Candidații vor dovedi formarea următoarelor competențe specifice:

- identificarea temei și a modului de reflectare a acesteia în textele studiate;
- identificarea și analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ;
- identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic;
- identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul liric;
- utilizarea normelor ortografice, ortoepice, de punctuație, morfosintactice și folosirea adecvată a unităților lexicosemantice, compatibile cu situația de comunicare;
- utilizarea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie, polisemie în organizarea mesajului scris;
- elaborarea unei argumentări scrise pe baza textelor studiate;
- utilizarea unui lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului, pentru exprimarea nuanțată;
- utilizarea categoriilor gramaticale învățate, în diverse tipuri de propoziții, prin folosirea unor tehnici eficiente de activitate intelectuală;
- identificarea organizării morfologice și sintactice a textelor realizând corelații inter-intradisciplinare.

TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE SPECIALITATE LIMBA ȘI LITERATURA CEHĂ MATERNĂ

I. Limba cehă

Fonetică și fonologie

- Legile fundamentale ale foneticii limbii cehe.
- Sistemul vocalic, consonantic.
- Elemente suprasegmentale.

Probleme de punctuație și ortografie

- Scrierea y, ý după consoanele ambigui (*obojetné souhlásky*: b, f, l, m, p, s, v, z – *být, lysý, mýdlo, pyšný, syr, výr, fyzika, jazyk etc.*).
- Regulile despărțirii cuvântului în silabe.
- Utilizarea semnelor depunctuație .

Morfologie

- Substantivul: clasificare în nume comune (apelative) și nume proprii. Categoriile gramaticale ale substantivelor: genul, numărul, cazul; subcategoria *animate* – *inanimate* la masculine. Declinarea substantivelor. Tipurile de declinare (paradigmele) din cadrul fiecărui gen gramatical. Principalele procedee de formare a substantivelor: derivarea cu sufixe, cu prefixe, compunerea.
- Adjectivul. Adjective cu formă lungă (*mladý*) și scurtă (*mlád*) – utilizarea lor în propoziție. Adjective posesive: *sousedův / tetin byt*. Formele de declinare ale adjectivelor.
- Pronumele și felurile lor; declinarea pronumelor.
- Numeralesle – felurile și formele lor de declinare.
- Verbul. Categoriile gramaticale ale verbului: modurile, timpurile, diatezele (activă, pasivă și reflexivă), aspectul verbal. Clasele de conjugare ale verbelor: conjugarea I: *nést, péct, brát, mazat, umřít*; a II-a: *tisknout, vinout, začnout*; a III-a: *krýt, kupovat*; a IV-a: *prosit, trpět, sázet*; a V-a: *dělat*.

- Adverbul - clasificarea adverbilor după sens: adverbe de loc, de timp, de mod. Gradele de comparație ale adverbilor și ale adjectivelor.
- Prepoziții, conjuncții, interjecții, particule.

Sintaxă

- Sintaxa propoziției. Părțile principale și secundare de propoziție.
- Sintaxa frazei. Tipurile de fraze formate prin coordonare sintactică și felurile propozițiilor subordonate.

II. Literatura cehă

- **Noțiuni de teorie literară: Conceptul de literatură cehă.. Genuri și specii literare.**
- **Periodizări:**
 - Începuturile literaturii cehe: *Hospodine, pomiluj ny! Píseň ostrovská, Kosmova kronika, Dalimilova kronika, Staročeské satiry.*
 - Literatura cehă în perioada husită: *Ján Hus, Petr Chelčický*
 - Perioada renașterii naționale: František Palacký (*Na horu Radhošť* – báseň, *Život Jana Amose Komenského*) Ján Kollár (*Slávy dcera*), František Ladislav Čelakovský (*Toman a lesní panna*), Pavel Josef Šafařík (*Tatranská múza s lýrou slovanskou*), Josef Kajetán Tyl (*Strakonický dudák*).
 - Perioada romantismului și a realismului: Karel Hynek Mácha (*Máj*), Karel Havlíček Borovský (*Tyrolské elegie*), Karel Jaromír Erben (*Kytice, Dlouhý Široký a Bystrozraký*), Božena Němcová (*Babička, Chytrá horákyň*), Jan Neruda (*Romance o Karlu IV., Hastrman*).
 - Pluralismul poeziei interbelice.
 - Literatura cehă la cumpăna veacurilor al XIX-lea – al XX-lea și în primele două decenii ale secolului trecut. Modernismul literar ceh (Česká moderna): impresionismul și simbolismul: Antonín Sova (*Olše*), Otakar Brezina (*Svítání na západě*); decadentismul: Karel Hlaváček Borovský (*Z epigramů*); poezia revoltei anarhice împotriva societății burgheze (creația poetică de debut a lui Stanislav Kostka Neuman (*Vstupní molitba*), și cea îndreptată împotriva asupririi sociale și a politicii de deznaționalizare a cehilor din Silezia (Petr Bezruč - *Ostrava*), vitalismul (Fráňa Šrámek - *Splav*), proslăvirea civilizației modern (St.K.Neumann); poezia cu tematică socială: Jiri Wolker (*Žně*). Ridiculizarea militarismului birocratic austro-ungar: Jaroslav Hašek (*Osudy dobrého vojáka Švejka*).
 - Literatura cehă în perioada interbelică: Karel Čapek (*Rekord*), Vítězslav Nezval (*Vyzvání na cestu*), Vladislav Vančura (*Pole orná a válečná*), Ivan Olbracht (*Koliba nad Holatýnem*), Marie Majerová (*Robinsonka*), Jaroslav Seifert (*Báseň nejpokornější*), Karel Poláček (*Bylo nás pět*).
 - Literatura cehă după anul 1945 și cea contemporană: Zdeněk Pluhař (*Člověk staví*), Jan Otčenášek (*Když v ráji pršelo*), Bohumil Hrabal (*Ostře sledované vlaky*), Václav Havel (*Protest*).

Bibliografie

1. Československá akademie věd, *Mluvnice češtiny, I – III*, Praha, Academia., 1986/87.
2. Kolektiv autorů, *Příruční mluvnice češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 1996.
3. ČSAV, *Pravidla českého pravopisu*, Praha, Nakl. ČSAV, 1975.
4. Miroslav Grepl, Petr Karlík, *Skladba spisovné češtiny*, Praha, Nakl.SPN, 1986.
5. Vladimír Smilauer, *Novočeské tvoření slov*, Praha, SPN, 1971.
6. ČSAV, *Dejiny české literatury, I-III*, Praha, Nakl.ČSAV, 1959-1961.
7. Lubor Machala, Eduard Petrů a kolektiv, *Panorama české literatury (Literární dějiny od počátku do současnosti)*, Olomouc, Nakl. Rubico, 1994.
8. Jan Lehár, Alexander Stich, Jaroslava Janáčková, Jiří Holý, *Česká literatura od počátku k dnešku*, Praha, nakl. Lidové noviny, 1998.
9. Tiberiu Pleter, *Výbor z moderní české literatury*, București, EDP, 1992.

2. METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI DE SPECIALITATE - METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII CEHE MATERNE

COMPETENTE SPECIFICE

Candidații vor dovedi formarea următoarelor competențe specifice:

- abordarea flexibilă a curriculumului școlar și analiza funcțională a conținuturilor învățării;
- aplicarea adecvată a principiilor, formelor și metodelor specifice comunicării orale și scrise;
- utilizarea strategiilor specifice însușirii normelor limbii literare;
- valorificarea valențelor educative ale textelor literare/nonliterare utilizate în lecțiile de comunicare în limba și literatura cehă;
- alegerea și adecvarea strategiilor didactice de predare-învățare-evaluare în vederea formării competențelor specifice stabilite prin curriculumul pentru învățământul primar;
- adaptarea demersului didactic la nevoile reale ale elevilor, prin individualizarea și diferențierea învățării;
- valorificarea corelațiilor intra-, interdisciplinare prin abordarea integrată a învățării la disciplina limba și literatura cehă;
- argumentarea utilizării diverselor modalități de abordare a textului literar;
- valorificarea lecturii personalizate a programei școlare în proiectarea didactică pe termen lung și scurt;
- utilizarea strategiilor adecvate de evaluare a activității elevilor în cadrul disciplinei limba și literatura cehă;
- conceperea unor instrumente de evaluare, analiză și interpretarea rezultatelor în scopul optimizării acțiunii didactice.

TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII CEHE MATERNE

- Probleme generale ale predării limbii și literaturii cehe.
- Obiectivele, finalitățile și competențele predării.
- Metode și procedee în predarea compartimentelor disciplinei Limba și literatura cehă.
- Tipuri de lecții.
- Pregătirea cadrului didactic pentru lecție.
- Rolul materialului didactic la lecții.

Bibliografie

1. Milan Polák, *Didaktika českého jazyka*, SPN, Praha, 2010
2. Kostečka J., *Do světa češtiny jinak*, Jinočany, H+H, 1993
3. Jaromíra Šindelářová – Svatava Škodová, *Čeština jako cizí jazyk*, Praha, 2013
4. Čechová M. a kol., *Čeština a její vyučování. Metodika českého jazyka*, SPN, Praha, 1998

NOTĂ: Bibliografia pentru metodica de specialitate include și planurile cadru, programele școlare, precum și manualele cuprinse în catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.